

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Ἀγαπητή μου Σοζόγκα,

Τὴ παράξενον νὰ λάβω γράμμα δικό σου— ἐδῶ, στὴν Ἀθήνα! Τὸ κοίταζα σὰ νὰ εἴτανε κανένα χαρτί ξένο, παλιό, σὰν κείνες τὶς κιτρινισμένες γραφές ποὺ ξεθάφτουμε κάποτε ἀπὸ προγονικὲς κασίδες ἢ ξεχασμένα συρταράκια. Καὶ συλλογίσου πόσο πρέπει ν' ἀλλάζανε καὶ τὰ πράγματα κ' ἐμεῖς γιὰ νὰ βρισκουμεῖς τώρα ἐγὼ ταξιδευτὴς στὴν Ἀθήνα καὶ νὰ μοὺ γράφῃς ἐσὺ ἀπὸ τὴν καταχνησμένη Λόντρα— τὴν καινούρια σου πατρίδα. Δέκα σιγαλὰ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε καὶ σκορπίστηκε ἀγύριστα ἡ πρώτη κείνη, ἡ Ἀθηναϊκὴ ζωὴ μας.

Γιατὶ δική μας εἴταν ἡ Ἀθήνα, ὁλόκληρη— λικαδά στίς πιπεριές καὶ βασιλέματα σπάνια, οἱ δρόμοι ποὺ ποτὲ δὲν παστρεύονται κ' οἱ λούστροι ποὺ πάντα μυρμηγκιάζουνε στίς γωνιὲς τῶ σπιτιῶ χτυπώντας τὰ κασελάκια τους, οἱ ἐπιτάφιοι μὲ τὰ κεράκια τους καὶ τὰ τσιριχτά Κύριε Ἐλέησον, καὶ τῆς ἡρωϊκῆς σκόνης τὰ σύννεφα, κ' οἱ ψιλὲς κουβέντες, οἱ κακογλωσσίες, οἱ ψηλοκαπελαδούρες ποὺ ἀρμενίζουνε καμαρώνοντας στὰ πεζοδρόμια, κ' οἱ σπαθάτοι ποὺ γυαλοκοποῦνε σὰν τὶς χρυσομαμόνες στὰ καφενεῖα, κι ὁ Λυκαβητὸς κ' ἡ Γοργοπήκη ἡ ὁμορφὴ κλησούλα, ἡ Αἰγίνα ἡ κυματόθωρη καὶ τ' ἀσύγκριτα βουνά μας ἀπὸ τὴ Βουλιαγμένη πέρα ἴσαμε τὸν ὀρθογλάζιο βράχο τῆς Φυλῆς.

Ὅλα δικά μας τότε. Καὶ καθὼς βγήκα νὰ σε-ριανίσω τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ ξαναγνωριστῶ μὲ τὰ σουσούμια της, τόσο πολὺ ζούσα μὲ τὸ μνημονικό μου κείνη τὴν ἐποχὴ τὴν περασμένη ποὺ ὅλο πρόσ-μενα νὰ σ' ἀπαντήσω σὲ κανένα γύρισμα τοῦ δρόμου— γοργοπατούσα καὶ φανοῦσιμη, εἴσι ποὺ σὲ γνώριζα τότε. Καὶ μάλιστα θαρρῶ πὼς μιὰ δυὸ φο-ρὲς γελάστηκα ἀπὸ κάποια γυναικῆσια σιλουέττα ποὺ ἔτυχε νὰ σοὺ μοιάζῃ καὶ πὼς ἔτρεξα πίσω της μὲ τὴν ἀνόητη λαχτάρα ὅτι σένα θὰ ἔβρισκα. Κ' οἱ γυναῖκες χαμογελοῦσανε βλέποντας τὸ στρανε-μένο καὶ κάπως γελοῖο μου πρόσωπο.

Καὶ πήγαίνα. Καὶ φαντάζουμαι πὼς οἱ παλιοὶ Ἀθηναῖοι, τότε ποὺ τοὺς ἔκαψαν οἱ Πέρσοι τὸν πρῶτο Παρθενώνα, καὶ γύρισαν καὶ τότε βρήκανε

ρείπια καὶ κάρβουνα, μὲ τὴν ἴδια θρησκευτικὴ λύπη θὰ πασπάτευαν τὶς φλογοσκασμένες πέτρες καὶ τὰ καψαλισμένα τ' ἀγάλματα γυρεύοντας τὰ λείψανα τῶν Ὀλυμπίων, καὶ τὰ συντρίμια τοῦ Δράκου μὲ τὰ πρασινοκόκκινα λείπια καὶ τὸ χαμόγελο τῆς σφιγγο-κέφαλῆς Ἀθηνᾶς—μὲ τὴν ἴδια τὴν ἐρρύση σκε-δὸν περιέργεια καθὼς ἀνάδευα κ' ἐγὼ στὴ θύμησή μου τὰ ὁράματα τοῦ βουλιαγμένου κείνου καιροῦ. Κι ἀναλογίζουμαι πὼς βουτούσα ἀκόμα πὺθ βαθιά κάποτε. Τὸ γδαρμένο κούτσουρο μιὰς γέρινης πιπε-ριᾶς ποὺ μάτιασα κάπου ἐπὶ τοῦ περιβόλι, μοὺ ξαναθύ-μησε τὴ μέρα ποὺ ὁ βοριάς εἶχε ρίξει κάμποσα καλὰ δέντρα κ' ἐμεῖς παιδιὰ τὸ χαίρομαστε νὰ σκαρφαλώνουμε καὶ νὰ παίζουμε πάνω στίς κομμα-τιασμένες κορμαλιές. Θυμοῦμαι μάλιστα πὼς κείνη τὴ μέρα φορούσες μιὰ κόκκινη πελερίνα ποὺ ὅλο τὴν παίδευε καὶ τὴ φούσκωνε τ' ἀγέρι, καὶ μὲ τὸ προ-σωπάκι σου τὸ μικρὸ μικρὸ σὰν καρδάκι, τὶς ἀχα-μνές σου τὶς γάμπες καὶ τὸ κοντὸ σου φουστάνάκι ἐμοιάζες σὰ μαῖμουδίσσα ἀπὸ κείνες ποὺ χορεύουνε στὸ ταψὶ ντυμένες γαλόνια καὶ φοῦστες βυσσινίες.

Καὶ μὴ θυμώσης, Σοζόγκα. Παράξενες μᾶς βα-σανίζουν οἱ ψυχές μας. Παράβολα ἐμοιασμάτα συν-ταιριάζονται μὲς τὶς φαντασιές μας κι ἀλλόκοτοι ῥυθμοὶ ξεπηδοῦνε σὰ σάτυροι ἀπὸ τὴ μυθικὴ χλωρο-σία ὅπου σαλεύουν ἡσκαὶ μισόφωτοι, δέντρα γαλά-ζια, μορφές ἀλάτρευτω θεῶν. Μὰ σὰ νὰ σὲ βλέπω, καλὴ μου, νὰ μὲ γελοιοκοιτάζῃς περιπαίχτρα καὶ νὰ μοὺ λὲς μὲ τὸ δάχτυλο στὰ χεῖλιά:

— Ὅχι φιλοσοφίες. Μὴ χάνεσαι στοῦ ξύπνου τὰ ὄνειρατα. Μένε στὴ ζωὴ τὴν ἀνθρώπινη καὶ τὴ χερσπιαστή. Κι ἂν θὲς κουβέντες λέγε μου γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ τοὺς Ἀθηναίους, λέγε μου πὼς ζῇς αὐτοῦ καὶ τί κάνεις καὶ πὼς τήνε βλέπεις τὴν ψυχὴ τὴν ἐλληνική.

— Καλὰ, νὰ σοὺ τὰ πῶ, κοπέλλα μου. Μὰ νὰ ξέ-ρῃς πρῶτα πρῶτα πὼς ἀπὸ τὸ σκαλοπάτι τῆς φι-λοσοφίας ὅπου κάθουμαι πιά τώρα, νοιώθω μόνο κά-ποια συμπαθητικὴ ἀδιαφορία γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἀνθρώπινη σκέψη καὶ τὸ κάματο τῶν ἐθνῶν. Τὶς γνώμες τὶς χτυπητὲς καὶ τὶς θεωρίες τὶς ξεκομμένες καὶ τὰ συστήματα—ὅλα στὸ γιὰλὸ τὰ πέταξα καὶ τὰ σκέπασαν τὰ φύκια τῆς ἀληθμονιᾶς. Γι' αὐτὸ δὲ θὰ μὲ δῇς οὔτε νὰ δογματίζω οὔτε νὰ προφητεύω οὔτε νὰ νομοθετῶ. Θὰ σοὺ ξειστορήσω μόνο τὶς εἰ-κόνες ποὺ περνοδιαβαίνουνε μπροστὰ μου κι ἀπ' αὐτὸ τὸ συναπάντημα κι ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ θὰ σοὺ

γράφω μπορείς ἐσὺ νὰ συμπεράνῃς καὶ νὰ κρυφοδι-βάσῃς τὶς ἀλήθειες ποὺ σὲ καρτεροῦνε στὰ λόγια μου μέσα.

Τὸ πρῶτο πράμα ποὺ ἔκανα μόλις ἔφτασα εἴ-τανε νὰ πεταχτῶ στῆς Ξενοῦλας τῆς παλιᾶς μας φιλενάδας. Τήνε βρήκα στὸ σκαλονάκι της ὅπου στρυμωνούντανε παρδαλὸ συναφι ἀπὸ κεράττες ψω-ματιανές, μακρομυτούσες χιῶτισσες, τρισεῦγενες ἀθηναῖσες σφανταχτερές ἀπὸ φρεσκογυάλιστη ἀρ-χοντοσύνη, νέους κορδαμένους, βουλευτάδες βερνικα-τους, μωρόλογα ἀπολειφάδια, ἀξιωματικούς μὲ μου-στάκια γερμανικὰ καὶ χορευτικὰ τσακίσματα, σοφὲς μουστογίες, λαδερὸς ὀζωμερίτες. Κι ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος μπαινοέβγαينه, καθόντανε στὴν ἀκρὴ καμιάς καρέκλας ἢ καναπέ, ρουφούσε βιαστικά ἕνα κρυπτικὸ τσαῖ, τραγάνιζε κανένα μπισκοτάκι, ξεφούρνιζε τὰ κομπλιμεντάκια του, μασούλιζε καινούρια χαμπερά-κια γιὰ τὸ κουσέλι τῆς μόδας, ἐλεεινολογοῦσε τὸ αἰώνιο Ρωμαῖκο, γνωμοδοτοῦσε γιὰ τὴν τελευταία φυλλάδα ποὺ βγήκε στὸ Παρίσι, ὀμνολογοῦσε τοῦ Κροῖσου τὴν τύχη καὶ τοὺς σημερινούς ἀπογόνους του, κ' ὕστερα μάνι μάνι τὸ ἔστριβε χαμογελαστὰ γιὰ νὰ πᾶν νὰ ξαναρχίσῃ τὴν ἴδια κωμωδία σ' ἄλλο σαλόνι ἴδιο κι αὐτὸ μὲ τὴν ἴδια ἀρχοντοδέ-σποινα μοιράζοντας τὸ ἴδιο τσαῖ.

Στὸ σαλόνι τῆς Ξενοῦλας εἶχε ὅμως δυὸ καλὰ πράματα— μιὰ γάτα ὁλόασπρη χνουδάτη κ' ἕνα γύψινο ἀποτύπωμα τῆς ἀρχαϊκῆς Ἀθηνᾶς ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Τὸ ξέρεις, Σοζόγκα, πόσο λατρεύω τὶς γάτες καὶ τὸ ἀνάγλυφο κείνο τῆς Γλαυκομάτας. Τὶς γάτες—γιατὶ εἶναι τόσο ἀνεξάρτητες, ἀρχοντι-κὰ ἐγωῖστριες, Σφίγγες ποὺ στὰ μάτια τους σπιθο-βολοῦν τῆς νύχτας τ' ἀσκαντῆλωτα μυστήρια, τῆς ἡδονῆς ἱέρισες καὶ Νέρωνες σαδικοῦ σπαραγμοῦ, χὰδι καὶ νύχι, γυναῖκα κι ἀγρίμι. Τὴν Ἀθηνοῦλα—γιατὶ συλλογιέται συλλογιέται ἀκκουμπισμένη στὸ μακρὺ της κοντάρι σὰ νὰ θωροῦσε κι ὅλας στ' ἀπό-μακρα τοῦ καιροῦ τὸ χάλασμα τῆς λατρείας της, τὸ σκέδρωμα τῆς ἐλπίδας, τὸ ξεφλούδισμα τοῦ μαρ-μαροῦ.

Κ' ἡ Ξενοῦλα; Ποῦ καιρὸ ἡ Ξενοῦλα! Τοῦ λόγου της μοίραζε φλιντζανάκια τσαῖ δεξιά κι ἀριστερά, ἔρριχνε ἕνα λογάκι ἐδῶ, ἕνα χαμόγελο παρὰ κεῖ, ξεστάλαζε καμιά φράση μελετημένη, συγυρισμένη ὥρες πρωτύτερα σὰν καὶ τὰ μαλλιά της τὰ πολὺ-χρυσά, κ' εἴτανε μὲ ὅλους καὶ δὲν εἴτανε κανενός. Τὰ μάτια της ἔλεγες καὶ δὲν κοίταζαν τὸν ἄνθρωπο

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΜΑΛΑΜΩ

Ἀφιερώνεται στὸ σεβαστό μου καθηγητὴ καὶ φίλο κ. Ν. Κλεινιά.

Ὁ Γιῶργος Κακὸς ἀγνάντευε ἀπ' τὸ παραθύρι τους κατὰ τὴ ρηματιά μὲ τοὺς περὶφανους δέν-τρους. Πέρα ξερὲς ράχες ὀρθὲς μὲ τὸν καθαρὸν οὐ-ρανὸ ἀντίκρυζαν κατὰ τὴ θάλασσα. Οἱ ἐξοχές εἶναι φουντωμένες. Ἀνάμεσα στὰ δέντρα ἕνας φούρνος καπνίζει κι' ὁ καπνὸς του ἀνεβαίνει κατὰ τὸν οὐ-ρανὸ νεραντζῆς στὸν ἥλιο. Στὴν αὐλὴ ἀνθοῦσαν τρι-γύρω τώρα οἱ διαλετίτσες περεχυμένες μὲ δροσιὰ σὰν πολυέλαιοι.

Ὁ Γιῶργος τὰ προσέχει ὅλα ἐνθουσιασμένος κ' ὕστερα γυρίζει τὸ βλέμμα του ἀδιάφορο δῶ-κεῖ.

Ὅταν ἡ ὑπνιασμένη ματιὰ του ξύπνησεν ἀπὸ μικρὴν ταραχὴ εἶδε τὴ Μαλέμω τοῦ Ἀρεντάκη, ποὺ μάζωνε φύλλα παρακάτω σὲ μιὰ σκαμιὰ.

Τὰ φαρδιά μανίκια καθὼς σήκωνε τὰ χέρια στὰ κλωνάρια ἔφεταν χαμπηλά κ' ἐξέφευγαν γυμνά τ' ἀγγελικά της μπράτσα. Ἀπὸ ντροπὴ ἔγειρε τὰ μά-τια στὸ βιβλίο θαμπωμένος. Ὑστερα παίρνοντας θάρρος ἀπέμεινε νὰ κοιτάξῃ τὰ μεγάλα μάτια της γυρισμένα σ' αὐτόν. Αὐτὴ κἀνοντα πολλὰς φορὲς νὰ σκεπάζῃ τὰ χέρια της, ἴσως ἐπιτακτοῦ ἄφινεν ὕστε-ρα τὰ μανίκια νὰ πέφτουν στὰ χαμπηλά. Ἦταν μπλεμένη μὲς τὰ βάτια ποὺ ἔφταναν ὡς τὰ στήθια της καὶ τὸ κάτασπρο πρόσωπό της πρόβαλλε μὲς ἀπ' τὰ φύλλα τῆς σκαμιᾶς. Ἡ γύρω φύση ἦταν βαθιὰ πράσινη. Ἔτσι λαχταροῦσε νὰ τὴν ταιριάζῃ μ' ἕνα ἀνθὸ ζωτικό. Ὅταν ἔφυγε, ἔρριξε μιὰ μα-τιά στὸ βιβλίο ποὺ κρατοῦσε, μὰ πάλι τᾶφισε. Μιὰ ἀνησυχία δὲν τὸν ἄφινε νὰ προσηλωθῇ. Σηκώθηκε νὰ φύγῃ χωρὶς σκοπὸ. Στὸ δρόμο οἱ σκέψεις του πε-τοῦσαν σὲ μιὰ θύμηση γλυκερὴ μ' ἀπροσδιόριστη.

Τὴν ἄλλη μέρα πρῶτ' ἦταν πάλι στὸ ἴδιο μέρος. Τὰ μάτια της τὸν γλυκοκοίταζαν ἀστραφτερά. Κρε-μάστηκε κι' αὐτὸς ἀκκουμπώντας τὴν καρέκλα νὰ τὴν θωρῇ. Τὰ φύλλα τῆς σκαμιᾶς κάπως εἶχαν πρασινίσει βαθύτερα. Αὐτὴ φορούσε φουστάνι πράσι-νο καὶ λίγο σὰν γαλάζιο ποὺ τῆς ταίριαζε μαριόλι-κα. Τὸ πρόσωπό της βαθὺ σὰ φεγγάρι μὲ κάτα-σπρο δέρμα, χιονάτο λαιμό, μεγάλα μάτια. Ὅμως

τὸ μπόι της μέτριο. Τὴν ἤθελ' αὐτὸς τὴν τόση ἀσπράδα της; Αὐτὸς θὰ ἔπαιρνε μιὰ λυγρὴ σὰν κεί-νες ποῦχε δῇ στὸ χορὸ τὴ Λαμπριά. Ὅταν ἔρχον-ταν ὁ καιρὸς θὰ διάλεγε ἀπὸ κείνες τὴν πιὸ ὁμορ-φη, χωρὶς νὰ ξετάξῃ ἂν ἦταν φτωχή. Ἄν παντρεύ-ονταν οἱ ἄλλες, μποροῦσε τελευταία νὰ κοιτάξῃ κι' αὐτή. Μὰ ἐκείνη τ' εἶχε καὶ τὸν κοίταζε τόσο πα-ράξενα; Ἀὐτὸς καὶ τὸν εἶχε ἐρωτευτῇ. Τῆς ἔρριξε μιὰ ματιὰ ἄγρια κ' ὕστερα χαμογέλασε μὴ βρίσκοντας πειραχτικὴ λέξη νὰ τῆς στείλῃ. Αὐτὴ σὰ νὰ κατὰ-λαβε τὶς σκέψεις του, ἔρριξε δυὸ τρεῖς λαφιασμένες ματιές κι' σκέπασε μὲ τὰ γερὰνι μανίκια τ' ἀνα-σκουμπωμένα της μπράτσα. Τὸ τρίξιμο τῶν φύλλων ποὺ ἔκοβε ἔγεινε γληγορότερο. Τὸ κοφίνι ἦταν γε-μάτο. Τὸ πέρασε στὸ μπράτσο κ' ἔφυγε. Ἐνὰς ἀέ-ρας ἔφτασεν ὡς τ' ἄρτιά του ἀπ' τὸ φουστάνι τῆς ποὺ σύρθηκε στ' ἀγριοχορτάρα.

Ἀπὸ πέρα ἀπ' τὸ φούρνο τὴν καμαρώνει ἡ μα-τιὰ της ἡ φουρνάρισσα ἐκεῖ ποὺ περνάει. Σὲ λίγο χάθηκε. Ὁ ἥλιος ψηλώνει ὁλοένα. Οἱ ἡσκαὶ τῶν δέντρων μαζόνονται ἀπ' τὶς φράχτες καὶ τὶς πεζούλες ποῦν' ἀπλωμένοι. Ὁ φούρνος ἀρχίζει καὶ βγάνει πυ-κνὸ καπνὸ. Πολλὲς γυναῖκες ξαντίνουν μαζὶ βιαστι-κὲς ἀπ' τοὺς γύρω δρόμους μὲ τὰ ψωμιά στὸ κεφά-λι. Τρυπώνουν μέσα, πάλι φεύγουν κι' ὁ φούρνος

ποῦ ἀγναντεύανε μὰ τὰ ρούχα του μόνο καὶ τὸ κοινωτικό του μαρτυρικό. Κι ὅμως κάποτε ἀντίκρουζα στὴ ματιά της μέσα διαβατάρια ἀναλαμπή ποῦ περνοῦσε σὺν κάψιμο κάπου μέσα στὴν ψυχὴ μου — ἐκεῖ πέρα πίσω ἀπὸ τ' ἀπονύχτερα βουνὰ τοῦ ξεχασμοῦ καὶ τῆς βασιλεμένης ἀγάπης. Καὶ βρῆκα πῶς πάντα τ' ἀγαποῦσα τὰ τρεμόλινα φρύδια της ποῦ ξεσφύρουνται γωνιάζοντας στὶς ἄκρες—τὶς κόχες τὶς πικρόγλυκες ποῦ σκιάζουν τὰ γραμμένα της χεῖλια.

Ὡς τόσο περμένα κ' ἐγὼ νὰ περάσῃ τὸ ποτάμι τῆς πολυκοσμίας καὶ σκότωναι τὴν ὥρα ταιμπολογώντας τὴν οὐρὰ τῆς γάτας καὶ σιγοκουβεντιάζοντας μὲ τὴν Παλλάδα ποῦ μὰς κρυφοτηροῦσε ποῦ καὶ ποῦ μὲ βουρκωμένα ματόκλαδα.

Ἄμα ξεκαθάρισε ἡ ἀντάρρα κατὰφερα νὰ πῶ κ' ἐγὼ δὺς λόγια μὲ τὴν Ξενοῦλα. Κ' εἶχε τώρα τόσα νὰ μοῦ πῇ. Γὰρ σέβανε πρῶτα πρῶτα καὶ τίς παλιές σας τρέλλες. Τὸ γέλιο της μ' ἔρεσε πολὺ γιατί μοῦ ἔφερνε πίσω μιὰ ξεχασμένη μυρουδιά ἀπὸ καλοκαριτικές ἀκροθαλασσὶες καὶ ζεστά στροφίλια. Μὰ δὲν πολυστάθηκε σ' αὐτὰ κι ἀρχίνασε τρεχάτη νὰ μοῦ μιλήῃ γιὰ τὴν τωρινὴ της ζωὴ, τοὺς χοροὺς της καὶ τὰ ταξίδια, τὴν τέχνη καὶ τὴ φιλολογία, τὸ πιάνο της τὸ ξακουστό καὶ τὸν καθημένο τὸν ἀντρα της. Ἀλήθεια δὲν τὸν εἶδα γιατί τὸν εἶχε — λέει—στεῖλει γιὰ κάποια δουλειά. Κ' ἔτσι μὲ χαριτωμένη λαφροσύνη καὶ λόγια φτερουγιαστά ποῦ τ' ἀράδιζε μὲ σοβαράδα σπουδασμένη, μὲ πληροφόρουσε ἀπαντώντας πῶς ὁ Maeterlinck εἶναι φιλόσοφος βαθὺς μὰ πῶς τοῦ ἔλειψε τῆς τέχνης τὸ σφιχτὸ δούλεμα, πῶς ὁ Θεοτοκόπουλος τῆς θυμίζει κάποτε τίς πρωτινὲς ζουγραφίες τῶν τεχνιτῶν τῆς Φερράρας, πῶς ὁ Rossetti καλὰ θὰ ἔκανε νὰ μὴ ζουγραφοῖ, πῶς ὁ Wagner ξεθύμανε καὶ πῶς δίκιο εἶχε ὁ Nietzsche, πῶς δὲν ἔχουμε πικρὴ ἀνάγκη ἀπὸ μεταφυσική, πῶς βαρύνθηκε τὰ βασιλέματα καὶ μάλιστα τίς περιγραφές τους, πῶς ἡ καλλιπύγη Ἀφροδίτη ἔχει βαριά μέση, πῶς τρελλαίνεται γιὰ τ' ἀνθισμένα γαϊδουράγκαθα, πῶς ἡ βροχὴ σταλοβολώντας στὰ κεραμίδια τῆς πειράζει τὰ νεῦρα. Μόλις πρόσφταναν ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ νὰ κουνήσω τὸ κεφάλι ἢ καὶ νὰ ξεστομίσω κανένα δὺς λόγια. Καὶ καθὼς εἶδα ποῦ νύχτωνε πιά σηκώθηκα ν' ἐφυγὼ μὲ κάποια ἀσυνάρτητη στενοχώρια μέσα μου.

Μέσα στ' ἄλλα ἡ Ξενοῦλα μοῦ ὅρισε νὰ πάω δίχως ἄλλο στὸ θέατρο. Δὲν εἶναι ἀκόμα τὸ Théâtre

Français μοῦ εἶπε, μὰ πλησιάζουμε στὴν ψηλὴ τέχνη. Πῆγα κ' ἐγὼ. Καὶ νὰ δῆς πῶς μόλις μπῆκα καὶ βολεύτηκα στὴ θέσῃ μου κάποιο ψυχόρμητο ἀσυλλόγιστο μ' ἔκανε νὰ γυρίσω νὰ κοιτάξω ψηλὰ γυρεύοντας ἐκεῖ στὶς ἀπάνω σειρὲς νὰ δῶ σένα καὶ μένα καθὼς τότε ποῦ πηγαίναμε κάποτε στὸ θέατρο μὰζι Σαββάτο βράδυ. Καὶ μπρὸς στὰ μάτια μου ξάστραψε μιὰ στιγμή ἡ ἀγαπημένη σου μορφή ἔτσι ποῦ τὴν ἔβλεπα τότε νὰ σκύβῃ ἀπὸ τὸ πεζούλι φωτισμένη σὺν εἰκόνα τοῦ Correggio ἀπὸ ροδοκαλούσες, δακρυόθωρες ἀντιφωγίεις. Γύρευα κι ὅλας καὶ τὸ γέρο τὸ φίλο μας μὲ τὸ παλαιὸ τὸ σάλι καὶ τὰ μαδιὰ ματογυῶλια ποῦ τὸν ἀνταμώνουμε κεῖ πάνω ταχτικά καὶ ποῦ μὰς διηγότανε ἱστορίες τοῦ 21 μαζώνοντας στραγάλια γιὰ κανένα μπαγιατικό κουλούρι.

Ὡς τόσο ἀπόψε σ' ἀφίνω νὰ ψηλαρμενίζῃς, Σοζόγκα. Ἡ παράσταση ἡ σημερινὴ ἀρχίνασε. Δὲ θὰ σοῦ γράψω τὰ καθέκαστα. Κάποια βασίλισσα Σαλαμινομάχα ξεθάψανε δίχως νὰ τήνε ζωντανέψουν. Ἡ λαλιά της ἔμνηται καὶ σκοτεινὴ λὲς κ' ἐβγαίνει ἀπὸ στύγια βάρη. Γιατί ξεφώνιζε, γιατί δερνότανε, γιατί μάνιζε, δὲν τὸ ἐνοιῶθα. Κι ὅλοι οἱ θεατρίνοι μοιάζανε σὰ ζουγραφίες ξεκρεμασμένες γιὰ μιὰ βραδιά ἀπὸ ἀρχαῖο ἀγγεῖο μὰ ποῦ θαμπωμένες μέσα στὴ φωταδερχὴ ζωὴ ὅπου τοὺς ἔριξε ἄξαφνα ἡ μοῖρα, κουνιούνται καὶ μιλάνε κ' αἰσθάνονται μὲ πληξὴ καὶ βαρεμὸ καὶ φόβο. Θαρρεῖς πῶς τὸ χῶμα τὸ πανάρχαιο ἀκόμα νὰ τοὺς δένη τὰ κορμιά.

Κι ἀφοῦ γιὰ Σαλαμινομάχους ὁ λόγος, θὰ σοῦ πῶ πῶς πῆγα τὴν ἄλλη μέρα κατὰ τὸ σούρουπο νὰ τριγυρίσω τοὺς βράχους ποῦ κοιτάζουν κατὰ τὴ Σαλαμίνα ἀπὸ τὸν Ἀν Διμήτηρ τὸ Λουμπαρδάρη. Ὁ Παρθενώνας ἀντίπερα ξεσηκώνονταν ἀγανά μέσα σὲ χρώματα ἀπόμυχα καὶ λιανόθωρα. Κ' ἐνοιῶθα νὰ βαρύνῃ πάνω μου τὸ ἀπέραντο μῖσος ποῦ καταλαβαίνουν τὰ ρεῖπια τὰ σακατεμένα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τίς ἀξίνες ποῦ ταραζοῦνε τὴ λήθη τους. Φαντάσου γυναῖκα πολυλάτρευτη καὶ ποῦ θὰ πέθαινε ὁμορφὴ ἀκόμα καὶ ποῦ στὴν ὥρα τοῦ σαβανωμοῦ θὰ τρέχανε ὅλοι οἱ παλιοὶ της φίλοι νὰ κρυφοξέτασουν τὴ στερνὴ της τὴ γύμνια. Πῶς θὰ τοὺς μισοῦσε ὅλους ἂν ξαναζωντάνευε τότε! Κ' ἔτσι θαρρῶ νὰ μὰς ὀχτρεύονται καὶ τ' ἄσπρα κεῖνα χαλάσματα. Ἰσως νὰ εἴτανε πιὸ λογικὸ καὶ νὰ εἴδεινε πιὸ ἀληθινὴ ἀγάπη ἂν ἀρχίζαμε νὰ τὰ θάφτουμε πάλι μέσα στὸ χῶμα ποῦ τὰ εἶχε σκεπάσει μὲ φιλία

ξεχαστική. Θὰ γλύτωνε ἴσως ἔτσι κ' ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ἀρχαιομανία ποῦ τῆς μαραγκιάζει τὴν ψυχὴ. Θὰ ἔτυχε ἴσως νὰ διάβασες τοὺς στίχους τοῦ Peletier ποῦ πολεμοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἐποχὴ τῆς Ἀναγέννησης μὰζι μὲ τὸ Ronsard, τὸ Joachim du Bellay καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάδες τῆς Πούλιας, νὰ λευτερώσῃ τὴ Γαλλία ἀπὸ τὴ σκλαβιά τῆς ἀρχαιοσύνης:

Si les Grecs sont si forts fameux,
Si les Latins sont aussi telz,
Pourquoy ne faisons—nous comme eux
Pour estre comme eux immortelz.

Κι ὅμως πιστεψέ το πῶς τὴν ἄλλη μέρα σηκώθηκα καὶ πῆγα νὰ δῶ τὸ λιοντάρι τῆς Χαιρωνείας ποῦ τὸ μπαλώσανε τώρα καὶ τὸ στήσανε ξανά στὴν παλιά του θέσῃ. Κάποιος καπετάνιος τὸ εἶχε θρυμματιάσει στὰ χρόνια τοῦ Σηκωμοῦ καὶ γι' αὐτὸ συμπεραίνω στραβομουτσοῦνιασε τόσο σαρκαστικὰ τὸ θερίο. Μὰ δὲ συλλογιζόμουναι κεῖ τοὺς πεθαμένους ἄς εἴταν κι ἄς μὴν εἴτανε χριστιανοὶ καὶ μακαρίτηδες. Χάρηκα τὸ χωριουδάκι καὶ τὸ προσήλιο ποῦ ζέστανε τὰ βουνόπλαγα. Ὁ Γιάννης ὁ Γρίβας, ὁ φύλακας τοῦ λέοντος (ἡ καθαρεύουσα τοὺς ἔχει σκοτίσει τὰ μυαλὰ ἐκεῖ πέρα καὶ τὸ λιοντάρι ἄλλοι τὸ λένε ὁ λέος, ἄλλοι ὁ λέοντα, ἄλλοι ὁ λιόντας, μὰ πολὺ σπάνια λιοντάρι, γιατί θὰ τὸ ἔχουνε πιά γιὰ πρόστυχο), ὁ Γιάννης ὁ Γρίβας—καθὼς σοῦ τὸ μολογοῦσα—μὰς ξεφώλεψε λίγα αὐγὰ νὰ φάμε καὶ μὰς πότισε ρετσίνατο ποῦ εἴτανε δραπέτι κ' ἐπειτα μὰς πῆρε γύρο νὰ δοῦμε τὸ θεατράκι ὅπου μάζευοῦντανε—λέει—καὶ γλεντοῦσανε 70.000 Μακεδόνες, τὸ κλησάκι ὅπου βρίσκονται ἀρχαῖες κολώνες κ' ἡ πέτρινη πολυθρόνα τοῦ Πλουτάρχου (σίγουρα ποτὲ δὲ θὰ τήνε ζεστάνανε φιλοσοφικὰ μεριά) καὶ τέλος τὸ λιοντάρι ποῦ «σὺν κι αὐτὸ ἄλλο δὲ ματαγίνεται».

Ἀκούσαμε κάμποσες κουβέντες νοικοκυραίων καὶ τσοπάνηδων ποῦ ὅλο καὶ κουτσόπιναν κανένα δάχτυλο κρασάκι στὸν καφενὲ. Μιλοῦσανε σὺν πάντα γιὰ τὸ βουλευτὴ τους, γιὰ τίς κακὲς σοδεῖς, γιὰ κανένα τρικουβερτο καυγᾶ, γιὰ τὰ γίδια ποῦ κατέβηκαν καὶ κάνανε ζημιὰ στὰ χωράφια. Κουβέντες στρυφνές, κουτοπόνηρες, κάποτε μὲ ξεπαρσίματα δημηρικά, τὸ συχνότερο παραπονιάρικες καὶ κωμικές. Γιατί τὸ ψέμα ζῇ καὶ βασιλεύει στὰ χωριά ἴσως περισσότερο κι ἀπὸ τίς χῶρες ἀκόμα. Καὶ κοντεῖω νὰ πιστέψω πῶς τὸ φυσικὸ τῆς ζωντανῆς φύσης εἶναι ἡ ψευτικὴ καὶ πῶς μόνο μὲ τὴ μελέτη καὶ τὴν ψή-

μένη: πάλι ἡλιολουσμένος, ὁ δρόμος ἐρημικός, κ' ἓνα δεμάκι πουρνάρια δίπλα στὴν πόρτα. Μοναχὴ φάνηκεν ἀπὸ κοντὰ ἡ Μαλάμω μὲ τὸ σκαφίδι στὸ κεφάλι. Τὸν κεντάει ἡ καρδιά του ποῦ περνάει ἀδιάφορη. Μόνο στὴν πόρτα σκύδοντας νὰ μπῇ ἔστρεψε πρὸς τὸ μέρος του. Ὅταν ἐβγαίνει τὸν κοιτάζει στοχαστικά. Αὐτὸς εἶδει πῶς πύσσεχεν ἄλλοῦ....

Ὅποτε εἶχαν ψωμί καθόνταν στὸ παραθύρι νὰ τὴν βλέπῃ. Νὰ μὴν τὸν δῇ ἡ μάνα του πρόσεχε. Ἀδικοῦσε τὴν ἔβλεπε νὰ παγαινοέρχεται. Καὶ μιὰ μέρα καθόνταν πάλι νὰ κοιτάξῃ. Αὐτὴ εἶχε πάει στὸ φούνο. Μὲς τὸ τζάκι καθρεπτιζόνταν τὸ χωριὸ μικρὸ, θαμπό, ζουγραφικὸ καὶ ὄνειρο τοῦ πραγματικοῦ. Αἰνὴ θαλάσσια λαμπερὴ ἀπ' τὸ φῶς, βουνὰ, τὸ θαμπὸ πράσινο τῶν δέντρων ἀνάμεσα στὸ ἄσπρο τῶν σπιτιῶν, τὸ μαῦρο χρώμα τοῦ καιροῦ σὲ πόρτες καὶ παραθύρια, δρόμοι κόκκινοι καὶ ψηλὰ σὲ καμπυλωτὴ ράχη μαῦρα κλαδιὰ σύνορα τ' οὐρανοῦ. Ἐφερε τὰ ψωμιά ἡ Μαλάμω κ' ἐφυγε. Τὴν περίμενε πάλι ὅταν θὰ τᾶπαρνε, κοιτάζοντας στὰ τζάκια. Οἱ ἄλλες γυναῖκες πῆραν τὰ ψωμιά. Αὐτὴ ἀργοῦσε. «Ἄν δὲν ἔρχονταν;» Ξεχάστηκε νὰ κοιτάξῃ στὸ μέρος ποῦ θὰ ἔάντενε. Κανένας δὲ φάνονταν πουθενά. Ἀξαφνὰ φάνηκε ἡ μάνα τοῦ Μαλαμοῦ. Ἀποτραβήχτηκε νὰ μὴν τὸν δῇ. Ἐτρεξε νὰ περάσῃ ἀπ' τὸ σπῆτι

της, ὅσο θὰ ἔλειπε ἡ μάνα της. Ζύγωσε ἀργὰ περπατώντας. Κοιτάζε μὲς ἀπὸ τὴν πόρτα. Τίποτα δὲ φάνονταν. Μόνο τὸ βράδυ θὰ μπορούσε νὰ τὴν δῇ ὅταν θὰ πῆγαινε στὰ πηγάδια. Πῆγε καὶ κάθισε ἀντίκρουα στὸ δρόμο της. Βράδυαζε. Ἀπαλὸ ἦσανοι τριγύριζαν τὰ ῥοθὰ χαλίκια. Στὰ χεῖλια τοῦ δρόμου πυκνοφύτρωναν ἄγρια σινάπια μὲ τὰ κίτρινα λουλούδια ποῦ μπλέγονταν γαλάζια μολόχας. Μὲς τὸ πράσινο φύλλωμα τῶν δέντρων σπιθοβολοῦσαν λίγα φύλλα. Πρακκάτω στὸ ρέμα ἔχει πέσει ἡσυχία. Οἱ ἐλιές εἶναι βαθὶὰ σταχτιές, νυχτωμένες. Τὰ πρόβατα βόσκουν γοργὰ. Τὰ κορίτσια ἀντίκρουα κίνησαν μὲ τίς στάμνες γιὰ τὰ πηγάδια. Ὁ Κώστας Λεμονάρας περνοῦσε. Τοῦ πρότεινε νὰ πῆνε περίπατο ὡς πέρα. Σηκώθηκε. Αὐτὴ δὲ φάνονταν ἀκόμη. Τὸ Πάσχα εἶχ' ἐρθεῖ ὁ Λεμονάρας μὲ τὴ μάνα του ἀπὸ μεγάλη ξενιτειά. Ἐλεγον πῶς ἦρθε γιὰ νὰ παντρευτῇ. Πρώτη φορὰ συναναστρέφονταν ἀπὸ σιμά. Μιλοῦσαν γιὰ τὸ χωριὸ ποῦ δὲν εἶχε κόσμο πολὺ. Σ' ἄλλα μέρη αὐτὴν τὴν ὥρα τί πολυκοσμία! Στὴν Πόλη, στὸ Σουλινὰ ποῦ εἶχε πάει. Τοῦ εἶπε νὰ κἀνουν κανένα γλέντι. Εἶχε μὲς κιθάρα καὶ μαντολῖνο. Μιὰ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι ὀλόγιομο. Θὰ παίρναν κι' ἄλλους πεντέξη.

Κεῖνη τὴ στιγμή φάνηκε ἡ Μαλάμω ἀντίκρουα μὲ

τὴ στάμνα της.

—Τὴ βλέπεις ἐκεῖνη; Τὴ γνωρίζεις; Εἶναι τὸ πουλάκι σου. Χαιρέτησέ την.

Ὁ Γιῶργος κοκκίνησε. Ἐβγαλε αὐτὸς τὸ καπέλο του καὶ χαιρέτησε τρεῖς φορές.

Ἀπὸ κεῖνη τὴ μέρα δὲν τὸν ξαναπλησίασεν. Ὅταν τὸν ἔβλεπε στενοχωριόνταν. Μὰ δὲ θὰ μπορούσε νὰ γυρίξῃ σὺν κ' ἐκεῖνον τίς νύχτες νὰ τραγουδᾷ. Τὸν βρῆκε μιὰ μέρα καὶ κεῖνος τὸν προσκάλεσε πάλι μὰ δὲ δέχτηκε. Περπατοῦσε πᾶντα μόνος του νὰ σκέφτεται γιὰ τοὺς σκοποὺς του. Ἦταν πρωτοετῆς στὰ Φυσικά. Μ' ἄλλο χρόνο δὲν πῆγαίνα. Εἶχ' ἀποφοιτήσει κοντὰ ἀπ' αὐτὸν τὸ χρόνο νὰ σπουδάξῃ ἡλεκτρολογία στὴν Εὐρώπη. Αὐτὸς ἦταν ὁ πόθος του. Ὁ πατέρας του τὸν ἤθελε γιατρό. Μὰ δὲν μπορούσε νὰ τὸν βιάσῃ. Μὲ τὸ καλὸ τὸν δασκάλει. Πῶς θὰ περνοῦσε ὥραξια τὴ ζωὴ του μὲς στὸ χωριὸ ἀνάμεσα στοὺς συγγενεῖς του. Μὰ τὸνεῖρό του αὐτὸς δὲν τᾶφινε. Στὸ σχολεῖο τοῦ εἶχαν γεννηθεῖ αὐτὰ τὰ ὄνειρα. Ὁ νοῦς του πετοῦσεν ὡς τοὺς ἀνακαλυφτές. Στὸ γυμνάσιο ξεχώριζε τ' ἄλλα ζητήματα τῆς φυσικῆς. Τὰ κρατοῦσεν ὅλα στὸ μυαλό του. Καὶ κάποιες στιγμὲς ἐνθουσιασμένος, εὑρίσκε μὲς ἰδίᾳ κ' ἔβανε τὴ βᾶση στὸ κάθε ζήτημα ποῦ σ' αὐτὴ θὰ ἐργάζονταν γιὰ τὴ λύση του, ὅταν θὰ σπού-

λοφροσύνη καταφέρνει: τὸ ἔτοίμα νὰ σιωπῇ κάπως τὴν Ἀλήθεια—τὴν κρυοπαναγίαν, τὴν πεισματάρειαν Ἰσιδα. Τάχα τ' ἀναρίθμητα ζῶα, μαμούνια, δέντρα, λουλούδια ποὺ καμώνονται μορφές καὶ χρώματα ἄλλων ζωντανῶν ἢ φυτῶν: αὐτὰ μὲ τὸ φέμα δὲ ζοῦνε;

Μὰ τί νὰ σέ σκοτίζω μὲ τέτοιες ψυχολογίες, Σοζόγκα. Νά! γύρισε καὶ κοίτα πέρα μαζί μου. Στὴν ἄκρη τοῦ κάμπου τῆς Χαϊρωνείας βουναλιάζουν οἱ ξερόλοφοι μὲ τὴν ροδόξεστη, σταχτόγλυκη θωριά τους καὶ στὶς ρεματιές ἐπου βαθαίνου ἀεροδιάφανες σκιές θαρρεῖς πῶς βλέπεις τὴ ράχη θεῶς ἢ δρυάδας ποὺ γαλαζώνει στὴ μέση. Κι ἀριστερὰ ἡ Λιάκουρα πυργώνει τὰ στερνάζοντά της κορφοβούνια—ἔπος γλαυκομέτωπο, ἀθάνατη μάνα τῆς λύρας καὶ τῆς κλεφτουριάς, τοῦ τουφεκιοῦ καὶ τοῦ μαντείου καὶ τῆς ἀπολλώνειας βρύσης. Ἄκου τὸ τραγούδι τῆς:

Τὶ ἔχουν καὶ κλαίνε τὰ βουνὰ καὶ στέκουν βουρλωμένα;
Δίχως χιονιὰ χιονίζονται, δίχως βροχὴ βροχιούνται
Κι ἀπ' τῶν κλεφτῶν τὰ κλάματα ποτάμι ροβολάει...

Ἰσως ἔρθῃ καιρὸς κι αὐτὴ ἡ παρὰφορη λατρεία μας γιὰ τὰ βουνὰ νὰ καταντήσῃ περιγέλοιου παιγνίδι καθὼς κ' οἱ περιφημίες φεγγαράδες τοῦ Πήνου κ' οἱ ἄρπες οἱ αἰολικὲς τῆς ρωμαντικῆς φιλολογίας. Μὰ νομίζω πῶς ἡ σημερινὴ μας βουνομανία βγαίνει ἀπὸ κάτι ἡρωϊκὸ καὶ λεύτερο καὶ μεγάλο. Κι ἄμα θαμάζω τὰ βουνὰ πάντα συλλογίζουμαι τίς τιτάνειες προσπάθειες τῆς γῆς ποὺ χρειαστήκανε γιὰ νὰ γεννηθοῦνε καὶ γιὰ νὰ διαστοῦνε πάνω τους τέτοια πεταλουδένια κι ἀγερόγραμμα χρώματα. Τὸ ἴδιο συλλογίζουμαι κι ἄμα διαβάζω καλοσκάλιστο ποίημα γιατί μ' ἀρέσει νὰ μαντεύω μέσα στὴν ὠρισύνη του τίς ἀπελπισιές καὶ τοὺς θυμούς καὶ τίς ὁρμές τίς μεγαλόψυχες ποὺ σύγκλυσε ὁ τεχνίτης γιὰ ν' ἀποστραγγίσῃ τῆς ὁμορφίης «τὸ ἄμβροτον αἶμα».

Μακρὺ θὰ τὸ βρίσκῃς, Σοζόγκα, τὸ γράμμα μου. Μὰ συμπάθησέ με γιατί στὴν Ἑλλάδα κ' ἐγὼ ὁ λιγομίλητος παθαίνω κάποτε ἀπὸ θέρμη πολυλογίας.

Ἀθήνα, 6 τοῦ Σποριά 1905.

Μ' ἀγάπη πάντα,
ΕΡΜΟΝΑΣ

δαζε. Μὰ μιὰ ἐμπορικὴ ἔχταχτη ἐπιχείρηση τοῦ πατέρα του κείνο τὸ καλοκαίρι τοῦ στέργει τὰ οικονομικά μέσα. Σκέφτηκε μιὰ. Ὡς τόσο γιατρός δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ. Ἦταν δειλός. Κι' ὄχι τόσο ποῦ ἦταν δειλός. Οἱ πόθοι του τὸν καλοῦσαν ἄλλου. Δὲν ὑποχωροῦσαν οἱ τέτιες σκέψεις. Τώρα θὰ πήγαινε στὸ Πρακτικὸ Λύκειο ἕνα χρόνο γιὰ τὸ Πολυτεχνεῖο. Ἀμα τέλειωνε θὰ μπορούσεν ἔπειτα νὰ σπουδάξῃ στὴν Εὐρώπῃ ἡλεκτρολογία γιὰ δυὸ ἔως χρόνια. Κ' οἱ περιστάσεις ἴσως θὰ ἦταν καλλίτερες. Τ' ἀποφάσισε. Σὲ λίγο καιρὸ ἔφρουε γιὰ τὴν Ἀθήνα. Ἐξάφνα ἔφρουε κι' ὁ Λεμονάρας. Ἐτυχε στὸ λιμάνι κι' ὁ Γιῶργος. Λίγο τοῦ φάνηκε σὰ νὰ εὐχαριστήθηκε ποῦ θὰ ἔφρουε. Γιὰτὶ; δὲν τῆξε. Πάλι τοῦ κακοφάνηκε ποῦ τοῦ ἦρθε αὐτὴ ἡ ἰδέα. Τὸν χαιρέτησαν ὁ Κώστας σὺν ἀδερφός. Τὸς θυμοῦνταν αὐτὸν κ' ἕναν ἀδερφό του ἄλλον ἀπὸ μικροὺς πρὶν φύγουν. Ψηλοὶ κ' οἱ δυὸ σὺν κυπαρίσσια. Μὲ τὸν ἐρχομό του εἶχαν ξανανοιώσει οἱ θύμησές του. Ἰμῶς πάλι θὰ ἔβδυναν, θὰ ξεχνιῶνταν. Θὰ πήγαινε ἐκεῖ ἀπάνου ποῦχε περάσει ξενιτεὶα τόσα χρόνια. Θὰ ξεχνιῶνταν καὶ τὸνομά τους ἴσως ἀπ' τὸ χωριό.

Χαιρέτησε ἀπ' τὴν βάρκα μὲ τὸ μαντήλι. Σιμά του ὁ σκύλλος του ἔβγαίνει τὸ κεφάλι πάνω ἀπ' τὴν βάρκα. Στὴ μπάντα ἡ μάνα του. Τοῦ φώναζε ὦρα

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ ἔξω-
ρικὸ φρ. χρ. 10
20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κδόσκια τῆς Πλατείας Συνταγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Σταθμοῦ Τροχιόδρομου (Ὁφθαλμιατρεῖο), Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια) στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἐστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιά: Καπνοπωλεῖο Γ. Σηροῦ, ὁδ. Βουδουλίνης Δρ. 1, σιμά στὴν Τροῦμπα.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ Κ Α Ι ΠΡΑΜΑΤΑ

ΑΓΙΑ

καὶ πατριωτικὰ δσα εἶπε ὁ Βασιλεὺς μας στοὺς Ρωμοὺς τῆς Λόντρας. Τὸ Κράτος πρέπει νὰ δυναμώσῃ μὲ στόλο καὶ μὲ σιρατό ποῖος λέει ὄχι; Κ' ἐπειδὴ τὸ Κράτος εἶναι φτωχὸ, πρέπει κάθε πλούσιος Ρωμὸς ποὺ κάθεται εἴτε στὴ Λόντρα, εἴτε στὴν Ἀθήνα, εἴτε στὸ Καπαντερίτι νὰ δώσει ὅσο μπορεῖ περισσότερα γιὰ μιὰ τέτια ἀνάγκη. Ἀγία λόγια αὐτὰ, εἴπαμε. Καὶ γιὰ τέτια θὰν τᾶκουσαν αἱ Ρωμοὶ τῆς Λόντρας. Καὶ θὰ συγκινηθῆκανε, ὅπως συγκινοῦνται πάντα οἱ πατριῶτες μας διὰ τὸ Βασιλεὺς μας μιλάει γιὰ ἐθνικὲς ἀνάγκες. Θὰ δώσουνε χρήματα, νὰν τῶχετε γιὰ σίγουρο. Μὰ θὰ κάνουν κι αὐτοὶ, σὰν κάθε ἄνθρωπος γνωστικὸς ποὺ δίνει τὸν παρὰ του γιὰ μιὰ ἐπιχείρηση ποὺ δὲν ἔχει νὰ κερδίσει ἄμμεσα τίποτ' ἀπ' αὐτήν, τὴν ἀκόλουθη σκέψη:

— Ὅλο μᾶς ζητᾶνε κι ὅλο δίνουμε, καὶ

καλὴ. Ὅταν γύριζεν ἡ βάρκα ἡ μάνα του εἶχε μένει.

Β'.

Τὴ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ γύρισε στὸ χωριὸ ἀπ' τὴν Ἀθήνα. Στὴν ἀγρυπνία πῆγε καὶ στάθηκε σιμά στὸ Νίκο Ἀφεντάκη, ἀδερφὸ τῆς Μαλάμης. Ἡ νύχτα ζουγραφίζονταν ἄγρια στὰ τζάμια. Μέσα ἀσημένιες καντῆλες φωτίζουν τὸ τρυπητὸ τέμπλο. Γύρω στὸ φῶς τους πετοῦν οἱ ἱστορίες τῶν χρυσῶν εἰκόνων. Ἀπάνω στὸ γυναικίδι λάμπουν κάπια μάτια μὲς τὸ σκότος. Ὅταν τέλειωσεν ἡ ἀγρυπνία κατέβαινε πάλι μαζί μὲ τὸ Νίκο. Παρακάτω δυὸ γυναῖκες τοὺς ἔφτασαν καὶ τοὺς καλησπείρισαν.

— Ὁ Γιῶργος εἶν' αὐτός; ρώτησεν ἡ μάνα τοῦ Νίκου.

— Καλῶς ὦρισε, Γιῶργο, φώναξε μὲ γλυκειὰ φωνὴ ἡ Μαλάμη.

Τὸν ρώτησαν πότῃ ἦρθε, ἂν θὰ καλίσῃ πολὺν καιρό.

— Νὰ πηγαίνῃς νὰ βοηθᾷς τὸ Νίκο.

— Ἐ, ὅσο μποροῦμε...

Τοὺς καληνύχτισε μπροστὰ στὴν πόρτα τους. Τὸ σπῆτι τους κατασκότεινος ὄγκος μὲ τοίχους καὶ παραθύρια, ποῦ τὰ μάντευε μαῦρα ἀπ' τὸν καιρὸ,

ποτέ δὲν ἀρνηθῆκανε στὴν πατρίδα τὴ συντρομὴ μας. Μὰ ἴσαμε σήμερα δὲ βλέπουμε νὰ γίνεται καμιὰ σοβαρὴ δουλιὰ. Δίνουμε ἀπὸ δῶ, καὶ χάνονται ἀπὸ κεῖ, καὶ τίποτα δὲ γίνεται. Μᾶς ζητᾶνε σήμερα παράδες γιὰ πολεμικὲς ἐτοιμασίες καλὰ, νὰ δώσουμε. Δὲν πρέπει ὁμως πρὶ σκεφτοῦμε γιὰ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα, νὰ κανονίσουμε τὰ ἐσωτερικά, καὶ πρὶν πολεμήσουμε τὸν ἐξωτερικὸ ὀχτρὸ, νὰ ξαρματώσουμε τὸν ἐσωτερικὸ, ποῦναι καὶ πολὺ χειρότερος ἀπὸ τὸν πρῶτο; Μᾶς λένε πῶς πρέπει νὰ καμαρώνουμε γιὰ «τὴν πολιτικὴν μας ἀγωγὴν» καὶ πῶς «αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι ἐν Ἑλλάδι διατελοῦν ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς ἐν τῇ Ἀφρικῇ κρατούσας». Ποιὰ ἀγωγὴ καὶ ποιὲς ἰδέαι; Ἡ ρουσοφετομανία μας; Ἀν ἡ σὺν-ἀλλὰ γὴ εἶναι ἀγωγὴ καὶ ἰδέα, τότε τὰ πᾶμε πρῶτα καὶ τοὺς φάγαμε τοὺς Βουργάρους καὶ κάθε ἄλλον ὀχτρὸ μας, μοναχὰ μὲ τὴν Συναλλαγὴν μας, δίχως νὰ χρειαστοῦνε καράβια καὶ θωρηχτά.

Αὐτὰ θὰ σκεφτήκανε οἱ Ρωμοὶ τῆς Λόντρας καὶ θὰ διπλοκλειδώσανε τίς κάσες τους.

ΜΕΤΡΑ

κατὰ τῆς βιβλιοκαπηλείας!.. Τὸ Ὑπουργεῖο ἀποφάσισε... Τὸ Ὑπουργεῖο διέταξε... Τὸ Ὑπουργεῖο σκέφτηκε...—Κι ὅ,τι ἄλλο βάζει τὸ μυαλό σας...

Τὸ πιστεύουμε. Τὸ Ὑπουργεῖο τάποφάσισε πιά σοβαρὰ νὰ χτυπήσῃ τὴ βιβλιοκαπηλεία. Γι' αὐτὸ δὲ κρατᾷ τὸν Πετρούλια καὶ τὸν Καλότυχο. Ἀμὲ τί θαρρεῖτε; Ποῖος ἄλλος, ἐξὸν αὐτοὶ οἱ δυὸ, ξέρει ὅλα τὰ τερτίπια τῆς βιβλιοκαπηλείας κι ὅλα τὰ μυστικὰ κλειδιά τῆς;

Γι' αὐτὸ κι ὁ κ. Καλλιφρονᾶς, ὁ βιβλιοκαπηλοφάγος, ἀναγκάστηκε καὶ ψέματὰ νὰ πῇ γιὰ νὰ μὴν τὰ χάσει τὰ δυὸ αὐτὰ φοβερά λαγωνικά. Νὰν τὸ δεῖτε πῶς σήμερ' αὔριο θὰ διαβάσουμε στὶς ἐφημερίδες ὅτι ἀνεντίθη εἰς τοὺς κ. κ. Πετρούλια καὶ Καλότυχον νὰ ἐνεργήσουν ἀνακρίσεις ἐπὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος». Θὰν τὸ δεῖτε καὶ νὰν τὸ πιστέψετε.

ΚΑΘΕ

μέρα διαβάσουμε—ἡ ἐποχὴ τους, βλέπετε, τώρα—στὶς ἐφημερίδες γιὰ τοὺς βουλευτάδες μας ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὸνα κόμμα καὶ παγαίνουνε στ' ἄλλο. Τὸ σῦρ κ' ἔλα αὐτό, οἱ ἐφημερίδες μας τὸ λένε

τοῦ θύμιζε παλιούς θρύλους ἀγάπης κι' ἀντρείξας. Ὁ παπὺς τῆς κεῖ ποῦ δούλευε στὴν Πόλῃ ἀγαπήθηκε μὲ μιὰ. Ὁ ἀδερφός τῆς μπαμπέρης καὶ φίλος του τᾶμαθε καὶ μιὰ μέρα ποῦ τὸν ζοῦριζε γύρισε νὰ τοῦ κόψῃ τὸν λαιμό. Ἀπ' τὸ πασπάτευμα τοῦ λαιμοῦ του καὶ ἀπ' τὰ μάτια του κατάλαβεν αὐτὸς τίς σκέψεις του. Κάνει πῶς φωνάζει κάποιον στὸ δρόμο νὰ σταθῇ, χαπώχνη τὸ χέρι του καὶ φεύγει μισοζουρισμένος ἀπ' τὴν μιὰ μπάντα.

Εἶχ' ἕναν ἄλλο προσπάππο λεβέντη, ἀντρούλια ὡς κεῖ-ἀπάνω. Στὸ τραγούδι μοναδικός, χορὸ στὰ μαχαίρια. Αὐτὸς ὄντας μ' ἕνα καράβι βγήκε σ' ἐρημικὸ μέρος νὰ πάρῃ νερό. Βρύση δὲν ὑπάρχει μόν' ἕνα ξεροπήγαδο. Κάποιος τσομπάνης ποῦ βρέθηκε ἐκεῖ τὸν ἀρμήνεψε νὰ μὴ κατέβῃ, γιατί παραμόνευε ἕνας ὄφις κακός. Αὐτὸς ποῦ νὰ τ' ἀκούσῃ. Δὲν κρότιζε τὸ μάτι του. Ὅμως κεῖ ποῦ πατοῦσε στὴν τελευταία πέτρα γιὰ νὰ κατέβῃ τὸν δάγκωσε τὸ φίδι. Βγήκε ἀπάνου, ἔσκουζε, πλακώνουν οἱ συντρόφοι του. Τοῦ δένουν τὸ ποδάρι μὲ σαράντα μεταξωτὰ μαντήλια. Μὰ τί κάνει. Τὸ φίδι κακὸ, σάπιτης. Σάπισε τὸ ποδάρι του καὶ τοῦ τῶκούσαν οἱ γιατροί. Ὅταν πῆγε στὸ χωριό, ἦταν ἀρραδωνιασμένος, φωνάζει τὴν σαστική του «Μιὰ καὶ τῶτῃ αὐτὸ τὸ περιστατικό, τῆς λείει, ἄς τὸν ἀφίσῃ αὐτόν, ἄς πᾶ-

ἀποσκήρτησις. Ὁ δὲ βουλευτὴς ἀπεσκήρτησεν ἀπὸ τοῦ Ραλλικὸν κόμμα καὶ μετέβη εἰς τὸ Θεοτοκικόν. Ὁ τὰδε ἀπεσκήρτησεν ἐκ τῶν τάξεων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Καὶ τὸ πρᾶμα τραβάει κορδόνι. Φυσικώτατο.

Διαβάζοντας κανεὶς τὰ τέττα ἀποσκηρτήματα φαντάζεται τοὺς ἄμειρους βουλευτάδες μας πὺς φεύγουν ἀπὸ τὸνα κόμμα καὶ πᾶνε στ' ἄλλο σκιρτῶντας, δηλ. χορεύοντας, ἐξὸν πᾶ καὶ τοὺς πάρεις γιὰ κατσίκες, γιὰτὶ αὐτὲς τῶχουνε συνήθειο νὰ σκιρτοῦν, ἄρα καὶ νὰποσκηρτοῦν.

Αὐτὸ πάλι τὸ μετέστη ὁ τὰδε βουλευτὴς στὸ Θεοτοκικὸ ἢ στὸ Ζαϊμικὸ κόμμα, τί σοῦ λέει; Τὸ μετέστη τὸ μεταχειρίζονται οἱ σοφολογιώτατοι στίς νεκρολογίαις «Μετέστη εἰς Κύριον ὁ διακεκριμένος καὶ συμπαθὴς κτλ.» δηλ. πέθανε. Οἱ βουλευτάδες μαφῶμως δὲν πᾶνε ἀπὸ τὸνα κόμμα στ' ἄλλο γιὰ νὰ πεθάνουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ζήσουν καὶ καλοζήσουν βυζαίνοντας σὰ βδέλλες τὸν Προϋπολογισμό.

Οὔτε μετέστη λοιπὸν οὔτε ἀπεσκήρτησε, μὰ ἔλλαξε ἀφεντικό. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια, κ' ἔτσι πρέπει νὰ γράφεται.

ΓΙΑΤΙ

Χτυπᾶνε καὶ βρίζουνε, τώρα τώρα πάλι, κάθε μέρα μερικὲς πατριωτικὲς ἐφημερίδες τὸν κ. Περματζίγλου; Γιατί δὲν πλερώνονται; Μπᾶ! Κάθε ἄλλο. Ἰσια ἴσια καλοπλερώνονται γι' αὐτὸ καὶ νὰ πῶς.

Εἶναι γνωστὸ πὺς ὁ διευθυντὴς τῆς Ἀθ. Τράπεζας πεθαίνει γιὰ ρεκλάμα κ' εἶναι ἀρκετὰ ζυπνὸς νὰ ξέρει πὺς περισσότερη ἐντύπωση κάνεις τὸν κόσμο ἅμα σὲ βρίζουν οἱ πατριωτικὲς παρὰ ἅμα σ' ἐπαινοῦν. Νὰ λοιπὸν πὺς τὰ καταφέρνει μιά χαρὰ—πλερώνοντας, ἐννοεῖται, ὅτι χρειάζεται—νὰ βρίζεται κάθε πρωὶ καὶ κάθε ἀπομεσήμερο ταχτικά κ' ἔτσι νὰ γίνεται πάντα κουβέντα γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὸν Ἀράπη του.

Ἄ δὲ μᾶς πιστεύετε, ρωτῆστε τονε μυστικὰ καὶ θὰ σᾶς τὸ πεῖ ὁ ἴδιος.

ΚΑΜΑΡΩΝΟ ΥΜΕ

καὶ δὲν τὸ χορταίνουμε, κάπιο κύριο ἄρθεο τῆς «Κωνσταντινούπολις» πὺς φίλος ἀγαπητὸς εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ μᾶς στείλει τώρα τελευταῖα γιὰ νὰ διασκεδάσουμε. Καὶ εἶναι στ' ἀλήθεια διασκεδά-

στικώτατο. Γλέντι Πολίτικο, σοῦ λέει ὁ ἄλλος, ὅχι παῖξε γέλασε.

Ἡ «Κωνσταντινούπολις» λοιπὸν ἡ καημένη τὰ βάζει μὲ τοὺς Μαλλιαροὺς καὶ τοὺς στέλνει ἀνὰ κουρεύονται, χωρὶς νὰν τοὺς πλερώνει καὶ τὰ κουρευτικά. Κάπιος δάσκαλος ἀληθινὸς κ' ὄχι κολοκυθοκέφαλος μίλησε, φαίνεται, σὰ μαθητοῦδια του γιὰ δημοτικὴ γλώσσα, καὶ ἡ «Κωνσταντινούπολις» τὸν κατακεραυνώνει μὲ τὰ φοβερὰ αὐτὰ λόγια:

«...Καὶ ἐν τούτοις ὄχι μόνον ἐκτὸς τῆς σχολῆς, ὄχι μόνον εἰς ἰδιαιτέρας ἀναστροφὰς καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα ἐναβρύνονται διὰ τὸ νέον δόγμα, ὅπερ πρεσβεύουσι διὰ νὰ διακοιμῶσιν ἀπέναντι τῆς μεγάλης πλειονότητος τῶν ἄλλων διδασκάλων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς των μετ' ἴσης ἐγκραυσίας ἀποκαλύπτονται, θηρεύοντες μάλιστα καὶ προσηλύτους».

Φοβερίζει κιόλας στὸ τέλος πὺς θάναγκαστεῖ νὰναφέρει καὶ ὀνόματα «ἐὰν δὲν συνέλθωσι» καὶ ρωτᾷ μὲ Ἀγαθοπουλίστικη σοβαρότητα:

«Μήπως μισθοδοτοῦνται διὰ νὰ ἀπεδῶσι πρὸς ἐν ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ σεμνοτέρων Παλλαδίων, τὰ ὅποια τὸ γένος ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ—καὶ μάλιστα πρὸς Παλλαδίων, οὕτινος τὸ σῶμα τὸ διδασκαλικὸν ἐτάχθη ὁ πρῶτιστος φρουρός;»

Καημένη «Ἑσπερινή» μας! Οἱ Πολίτικες φημερίδες σὲ γκρεμίσανε ἀπὸ τὸ θρόνο τοῦ φαμφαρισμοῦ πὺς στεκόσουνα περήφανα ἴσαμε τώρα!

Ο Κ. ΒΙΚΕΛΑΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ

Δὲν ἰννοῶ καθόλου γιὰτὶ ὁ κ. Βικέλας μὲ τόσο πείσμα ὑπογράφει, πάντα μαλλιαρικὰ κατὰ τὸν τρόπο τοῦ Ἑποπα (μαλλιαρικὰ Πῶπ). Τὸ σύστημα του, ὅπως μᾶς τὸ κήρυξε, εἶναι τὸ μεσιανὸ καὶ φρόνιμο—σύστημα ἀντάξιο τοῦ παλικαρᾶ Λουκῆ Λάρα—πὺς ἀπέχει ἴσα (μὲ τὸ διαβήτη) κ' ἀπὸ τὸ μητρικὸ τοῦ ἰδιώμα κ' ἀπὸ τὴν ἀπόλυτη Ἀττικιά. Ἔτσι παραδέχομαι νὰ μὴν ὑπογράφει Βικέλας, μὰ ὅπως λέγεται Δημητράκης ἢ Δημήτρης κ' ὡς τόσο ὑπογράφει Δημήτριος, κ' ὅπως, ἐν τὸν κράζανε Νικόλα ἢ Νικολῆ ἢ Νικολάκη ἢ Νίκο ἢ Κικῆ, θὰ ὑπόγραφε Νικόλαος, ἔτσι θαρρῶ, ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὴν Ἀναλογία, πρέπει νὰ ὑπογράφει Βικέλας. Δημήτριος Βικέλας εἶναι κάτι πὺς, κατὰ τὴν ὠραία εἰκόνα τοῦ Κλέων Ραγκαβῆ (γιατὶ ὄχι Ραγ-

καβέους;), σοῦ θυμίζει βελαδωμένους Λεβαντίνους σὲ χορὸ μὲ φεσωμένους Ἑπαρχιώτισσες.

Ἡ ἰδέα δὲν εἶναι δική μου, δὲν εἶναι πρωτότυπη. Δὲ θέλω νὰ σουφρώσω τὰ ξένα, ὅπως ὁ Σουρῆς τὸν Καρύδη. Ἡ ἰδέα ἀληθινὰ εἶναι τοῦ καθηγητᾶ Χαντζηδάκω, πὺς ἀπὸ ἐπιστημονικοὺς λόγους πρῶτος εἶχε τὸ θάρρος νὰ γράψῃ Γρύπαριν τὸ Γρυπάρη καὶ Διδασκαλογιάννακιν τὸ Δασκαλογιαννάκη, καθὼς καὶ νὰ γράφῃ τὸν ἑαυτοῦ μου Χατζήδακιν. Γι' αὐτὸ τοῦ πρέπει κάθε ἐπαινος· ἄγαμαι τὸ εὐτολμον τοῦ ἀνδρός. Πρέπει ὅμως ἀνοιχτὰ νὰν τὸν κατηγορήσω πὺς, ἐνῶ τόσο φιλόκαλα γύρισε τὴν κατάληξή του πρὸς τὸ κλασσικὸ, ὡς τόσο ἐκεῖνο τὸ σόλοικο εἶς (ἢ νιζ), ἐκεῖνο τὸ βάρβαρο εἶς, τὸ ἀγελαῖόν τε καὶ σκυθικόν, τὸ εἶς πὺς χρωστᾷμε σὲ μέρες ἐθνικῆς συφορᾶς, τὸ ἀφίνει ἀκόμα νὰ λεκιάζῃ: τὸ ξακουσμένο του τ' ὄνομα. Τί λόγο δίνει ἀφτῆς τῆς ἀνομίας σὰ παιδιὰ πὺς διδάσκει; τί λόγο στήν Ἑπιστήμη τῇ ντόπια καὶ τὴν ξένη; Ἐγὼ νομίζω εἶναι προτιμότερο νὰ μὴν κινήσῃ τὴν κατάληξή της, καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ μακαρίτη Σκυλί:ση ν' ἀλλάξῃ τὸ βάρβαρο εἶς σὲ σσ, κ' ἔπειτα νὰ κλίνει τ' ὄνομά του κατὰ τὰ τριτόκλιτα, ἔτσι ὁ Χασσηδάκης, τοῦ Χασσηδάκω—Χασσηδάκω, ὦ Χασσηδάκω! (ρίζα χάσκω).

Ἐπειτα μ' ὅλο τὸ θάρρος θὰ μιλῶσω λίγο καὶ τὸν κ. Σκιᾶ. Κατηγορεῖς, σοφὲ μου κ. Σκιᾶ, τὸ Ροῖδη πὺς διαφέντεψε τὴν ἐθνικὴ γλώσσα σὲ βιβλίον γραμμένο σὲ καθαρέβουσα. Πὺς ὅμως ἡ σοφολογιάδα σου ὁ κάθαφτὸ ἀντιμαλλιαρὸς ὑπογράφει μαλλιαρικά; Τί φῆς; τί σιγᾷς; Ἀπολογησοῦ! Δὲν ἀπαιτῶ βέβαια ἐφτὺς ἐφτὺς νὰ γυρίσεις στὸ Ἀττικὸ Σικύας, μὰ μεταβατικὰ μπορούσες θαρρῶ νὰ γράφῃσαι Ἀγροῦσιος, ἢ τοῦλάχιστο Κολοκύθιος.

Μίλησα ἴσως μὲ κάπιο πάθος, καὶ παρακαλῶ συμπαθεῖτε με. Μὰ ἡ ψυχὴ μου βράζει ὅτα βλέπω τὴν ἐπιστημονικὴν παρανομίαν.

ΠΟΥΛΑ Ο ΚΥΣΤΙΣ

Υ. Γ. Ἀφτὴ τὴ στιγμὴ ἕνας φίλος μου θυμίζει πὺς κ' ὁ κ. Κανελλίδης φάσκει τε καὶ ἀντιφάσκει. Πολλὲς φορές μᾶς εἶπε καὶ ξανάπε πὺς τίς ξένες λέξεις ὁ πατριωτισμὸς του δὲν τίς σηκώνει· μὰ τότες ἐπὺς ζηγᾷ τὴν κανέλλα μέσα στ' ὄνομά του; Πολλὰ, ἵναι ἀλήθεια, εἶπε στὴ ζωὴ του ἄρρητα ἀθέμιτα, μὰ δὲ θὰ τολμήσῃ καὶ νὰ πεῖ πὺς τὸ κανέλλα εἶναι γνήσια ρίζα ἐλληνική. Ἡ ἐθνικὴ τιμὴ λοιπὸν,

φθ ἄλλον». Μ' αὐτὴ τοῦ λέει: «Ἐστὶ μοῦ ἦσαν τῆς τύχης μου καὶ σένα θὰ πάρω».

Οἱ μέρες τῆς Μεγάλῃς Βδομάδας περνοῦν ἀργίς χαρωπῆς, μὲ τὴ γλυκεῖα προσδοκία τοῦ Πάσχα. Ἀπὸ παντοῦ μαζόνονται οἱ ἄνθρωποι νὰ γιορτάσουν. Τὸ μεσημέρι τῆς πρώτης μέρας ἐκεῖ πὺς γίνονταν ὁ χορὸς τῶν κοριτσιῶν, ἕνα βαπόρι· σφύριζε χαρούμενα. Ἐφερε ἀνθρώπους ἀπ' τὴν Πόλιν, ἔχταχτα, ἐνῶ περνοῦσε. Πολλοὶ ἔτρεξαν νὰ ἰδοῦν. Ὁ χορὸς ὡς τόσο μεγάλωνε. Ὁ Γιώργος κάθονταν μπροστὰ μὲ τοὺς ἄντρες. Μπήκε κ' ἡ Μαλάμω στὸ χορὸ κοντὰ σὲ κάπιες ἐξαδέφρες του. Σὲ κάμποσο ἔφτασαν οἱ νιοφερμένοι. Ἐτρεξαν ὅλοι οἱ ἄντρες κατ' αὐτούς. Ὁ χορὸς χάλασε. Εἶχαν ἔρθει ὡς εἴκοσι. Ὁ Λεμονάρας καλοφορεμένος, μὲ ὀμπρέλλα τοῦ ἡσίου καὶ σκυλλὶ πολυτέλειας. Πλησίονεν ὁ Γιώργος καὶ τὸν καλωσῆρισε μὲς τὸ πλῆθος.

—Μὲ ξέρεις ποῖος εἰμ' ἐγώ;

Τὸ κρὺ γέλοιο τοῦ ἀντὶ νὰ μετριάσῃ ἔκανε πῶς βάρβαρη τὴν ἐρώτησή του.

Τώρα ἀρχινούσεν ὁ γενικὸς χορὸς. Πῆγε αὐτὸς καὶ πιάστηκε κοντὰ στὸ Νίκο Ἀφεντάκη. Ἀπὸ δίπλα ἦταν ἡ Μαλάμω. Ἐπιάσε κουβέντα μὲ τὸ Νίκο κοιτάζοντας αὐτή. Χαμογέλασε ἐκείνη, μὰ στὸ γύρισμα τοῦ χοροῦ βγήκε. Ὅταν χάλασε ὁ χορὸς

ἔφυγαν πυκνὲς οἱ γυναῖκες γιὰ τὰ σπίτια κ' οἱ ἄντρες σκορποῦν ἀργαί.

Πρωὶ πάλι ἄρχισεν ὁ χορὸς τῶν κοριτσιῶν. Λάμπουν τὰ πολύχρωμα ρούχα. Φέγγει τὸ πρόσωπο τῆς Μαλάμω παρ' ἄλλοτε. Τὰ μάτια της ἀστράφτουν. Ὁ Γιώργος καθρεφτίζεται γεμάτος ἔρωτα σ' αὐτά. Ἐνα τραγοῦδι ψάλλουν τῆς ψυχῆς του, τραγοῦδι σὰν γαλάζιων γιᾶλῶν καὶ καθαροῦ οὐρανοῦ μ' ἄσπρα χιονάτα σύννεφα. Καὶ ὑψώνει τὸ τραγοῦδι: στὸν ἀπλὸ κ' ὠραῖο ἦχο τοῦ βιολιῦ. Εἶναι τ' ὀμορφότερο κορίτσι τοῦ χωριοῦ, εἶχε πεῖ ὁ Λεμονάρας. Μποροῦσαν νὰ μὴ βλέπουν κ' ἄλλοι τὸν ἥλιο. Ὅλα τὰ παιδιὰ κείνη θαροῦσαν. Καὶ τόσο τὸ καλλίτερο γι' αὐτόν, πὺς σὲ τόσοις ἦταν ὁ διαλεχτός. Αὐτὸν μοναχὰ ἐκεῖνη κοίταζε.

Ἀργότερα γίνονταν γάμος. Δὲ θὰ ἔμενε κανένας στ' ἄλῳν. Ἦταν καλεσμένος κ' αὐτός. Ἀργὰ, ἀργὰ πέρασε τὸ μεσημέρι, ὅταν τέλειωσαν στῆς νύφης τὸ σπῆτι. Στέκονταν στὸ ποδάρη, ἔτοιμοι νὰ φέβγουν. Κάπια γυναῖκα γύρεψε νερό.

Γύρισεν ὁ Λεμονάρας μ' ἕνα ποτήρι στὴν Μαλάμω, πὺς στέκονταν ἐκεῖ σιμά.

—Ὅριστε· νερὸ εἶπατε;

Κόκκινη καὶ γελῶντα γύρισε ἐκεῖνη ἀλλοῦ τὸ πρόσωπο.

—Μὰ εἶπα ἐγὼ νερό;

Ὁ Γιώργος μὲ ντροπὴ κοίταξε γύρω τὰ πρόσωπα τῶν γυναικῶν. Τί θὰ ἔλεγαν ἀν τοῦ φώναζε:

—Κρίμα, γελᾶστηκες».

Ἐνα κορίτσι πίσω του γελοῦσε μ' ἄλλα. Ἡ Ἑλένη τοῦ Σοφοῦ.

—Κοίταξε, αὐτὸς ζήλεψε γιὰ τὸν ἄλλο πὺς θὰ κοιτάζῃ τώρα τὴ Μαλάμω!

Ντράπηκε αὐτός, κοκκίνησε. Κεῖνα γελοῦσαν τώρα. Γύρισε τότε καὶ τῆς ἔστειλε ἕνα φιλὶ μὲ τὸ λουλοῦδι πὺς κρατοῦσε. Τὰ γέλοια της ἐπάψαν. Εἶχαν τελειώσει ὅλα καὶ κατέβαιναν. Σύρθηκε ἀπὸ τῆς ἐκεῖ πὺς περνοῦσε. Τὴ στοχάστηκε κατακόκκινη σὰν ἀναμμένο κάρβουνο.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἔγερνε στὰ βουνὰ τῆς δύσης, περνοῦσεν ἀπ' τὸ σπῆτι της. Τὰ σύννεφα ἦταν βυσσινία, χρυσὲς φωτιές. Τὸ σπῆτι της ἐξοχικὸ, κατὰ κλειστο. Ὁ ἥλιος βασίλευε στὰ τζάμια του μενεξεδένιος. Ἀκολούθησε τὸ δρόμο στὸ ἐξοχικὸ. Δυὶ ἀγάπες κρατοῦσαν στὴν καρδιά του. Τὰ χρώματα τ' οὐρανοῦ σδοῦσαν. Σιμὰ στὸ ἔδωκο τῶν πηγαδιῶν εἶδε τὴ Μαλάμω καὶ τὴν Ἑλένη μαζί πὺς ἐρχόνταν κουβεντιάζοντας.

(Ἀκολουθεῖ)

ΝΙΚΟΣ ΜΑΡΓΩΜΕΝΟΣ